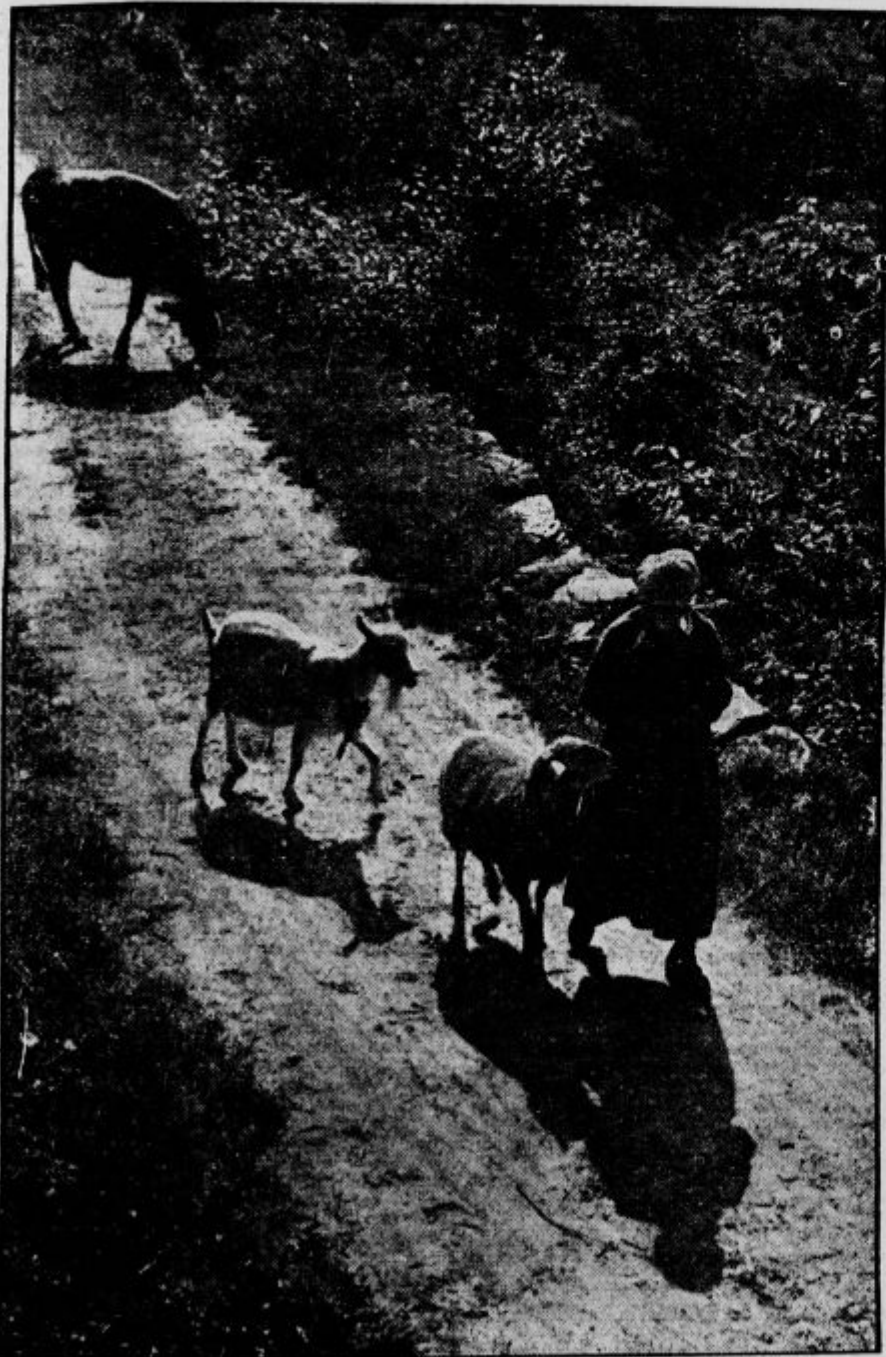

Domoljub

V Ljubljani 8. julija 1942-XX

55 - Štev. 28

Prijateljstvo

V ogledalu

Ljudje govore

V družbi govoriš o svojem sosedu in mu očitaš, češ da je odljuđen, prevzet, da je zagrešil tako ali drugačno nerodnost. Pa se oglasi nekdo, ki začne tvojega soseda braniti in zagovarjati. Ti pa se brž sklicuješ na sodbo drugih ljudi ter praviš: Saj vsi pravijo, da je res taki!

Kdo pa so tisti, ki tako pravijo? Morebiti so kaki neznačajneži, ki vsakomur na dušo pihajo. Utegnili bi biti tudi taki, ki so od tebe odvisni, ki te potrebujejo, se te boje ali od tebe česa pričakujejo. Morebiti so ljudje, ki slepo drže s teboj. Morebiti so celo taki, ki bi te radi nahujekali ter se jim kar imenitno zdi, če se drugi začno kregati in prepirati. Najsi bodo taki ali drugačni, ti jim tako rad verjameš ter potem še praviš: »Vsi tako pravijo.«

Recimo pa, da bi kdo grajal tebe. Da bi druge bolj prepričal, kakšen si, se sklicuje na sodbo drugih ljudi ter pravi: »Vsi tako pravijo.« Kaj pa boš ti na to požel? Prav gotovo se boš na vso moč razjezil ter dejal: »Kdo tako pravi? Zevem — tisti trapasti Miha, tisti bedasti Jaka, tisti stari grešnik Jože. Kdo bo kaj dal na besede takih ljudi? Če taka sprijena sodrga o meni kaj govori, mi je le v čast.« Tako govoriš, če drugi o tebi kaj govore.

Dekle, kaj pa ti?

Po naključju prideš v družbo, ki v njej sedi tudi mlad fant, ki pa se s teboj ne vede spodobno. Venomer se ti neslano sline. Ti pa se mu umikaš, kar je za pošteno dekle čisto prav in hvale vredno. Kmalu pa tisti fant postane vsiljiv in drzen. Spet ga zavrneš. Kako pa! Saj si pošteno dekle. O tem prav nič ne dvomim in sem prepričan, da si res pošteno dekle.

Vendarle pa bi te rad nekaj vprašal: Tisti sitni fant, ki te je nadlegoval, da si ga morala zaradi njegove nedostojnosti zavrniti, zdaj preneha in te ne nadleguje več. Pač pa govori s teboj o čisto vsakdanjih rečeh. Zdaj mi pa odkrito povej, kak ti je zdaj pri srcu! Ali ti morda ni celo nekam neprijetno in zoperno, da oni ni več tako lahkomišeln in drzen? Pazi na to, kar ti pravim: Morebiti njegove lahkomišelnosti nisi zavrnila z resnično notranjo nejevoljo, morebiti te je njegova drznost notranje celo kar mikala. Zdaj, ko se je fant spametoval, si pa kar nekam nejevoljna. Če je tako, si le nikari ne umišljaj, da je tvoj odpor zoper vsiljivca rodila tvoja krepost!

Ti, ki se rad šališ

Pravijo, da nisi hudoben človek. Ne bi rekel, da si kdaj komu kaj hudega storil. Hudo te pa ima, da rad kdaž koga oplašiš, podražiš in s skrbjo navdaš. Zilica ti kar miru ne da, dokler koga prav pošteno ne potegneš za nos. Tebi je vse to le malenkostna in docela nedolžna šala.

Nikoli pa nisi pomislil, da vendarle pri vsej dobrodušni šaljivosti morebiti ni samo šala. V tvojih potegavščinah je vendarle nekaj, kar ti dela veselje, ko gledaš, kako si tega spraviš v strah, onega v zadrego, skrb in podobno.

Bržkone bo v tvojem ravnanju precej škodljivega. Pa ti še mar ni, da bi se za kaj takega zmenil.

Kaj je NOVEGA

Posiljanje poštnih paketov vojnim ujetnikom in drugim internirancem

Po dogovoru med pristojnimi oblastmi je pošiljanje poštnih paketov vojnim ujetnikom in civilnim vojnim internirancem v taboriških (konfiniranci in osebe v sodnih zaporih so izvzete) od 1. julija dalje poverjeno Italijanskemu Rdečemu križu, avtonomni sekciji v Ljubljani in urejeno kakor sledi:

Vsi zgoraj omenjeni paketi se smejo pošiljati samo po avtonomni sekciji L.R.K. v Ljubljani. Vsak vojni ujetnik ali civilni vojni interniranec sme prejeti mesečno po en paket do največ 5 kg brutto teže. Za paket naj se uporablja trpežen ovoj, razen škafle se močan ovojni papir ali vrečevina in močna vrstica, predati pa se mora paket odprt. Na ovoju mora biti razločno napisano: ime, priimek in naslov prejemnika in isti podatki o pošiljatelju. Ob predaji mora pošiljatelj predložiti posebno izjavo z navedbo vsebine paketa in s podpisom. Lahko pokvarljiva živila se ne smejo pošiljati. Izrecno pa je prepovedano prilagati tobak in vse vrste tobačnih izdelkov, knjige, časopise, pisma, nože, vilice, žepne nože, britve, vnetljive snovi in podobno. Paketi s tako vsebino se bodo zavrnili ali zaplenili, pošiljatelj pa se bodo ob ugotovitvi kaznjivega dejanja ovadili vojaškemu vojnemu sodišču.

Paketom, ki niso namenjeni za P.M. 3200, se mora priložiti dve carinski deklaraciji. Za vsak paket pobira L.R.K. pristojbino 10 lir (deset lir). Paketi se sprejemajo v proizvodnem oddelku L.R.K., Puharjeva ulica 2-I, vsak delavnik od 8 do 12. — Pošiljatelj izven Ljubljane lahko pošlje paket po pošti L.R.K. avtonomni sekciji v Ljubljani, če upoštevajo ostala zgoraj določila. Pošiljki naj priložijo prejemniško pošto nakaznico kot dokaz, da so vplačili določeno pristojbino 10 lir. Za znesek se lahko vplača tudi na ček račun št. 13-384 Italijanski Rdeči križ, avtonomna sekcija v Ljubljani, priznanico pa priložijo pošiljki.

d Peta obletnica, ko je umrl nadškof Jeglič. Dne 2. julija je minilo pet let, kar je umrl naš veliki apostol in vodnik nadškof Jeglič. Danes šele razumemo njegove zgodovinske besede, izgovorjene na shodu v Celju. Veliki videc nas je hotel pripraviti na čase, ki imajo priti, sam pa je odšel, da kot veliki naš zaveznik prosi za nas, da ne omagamo, marveč »veliki dočaka« velike čase.

d Nova kanonika v ljubljanskem kapituлу. Mesto pokojnega kanonika Ivana Sušnika je imenovan g. župnik Ivan Gogala, mesto pokojnega dr. Alojzija Merharja pa uršulinski spiritual g. France Koretič. Čestitamol!

d Za častnega konzistorijalnega svetnika je bil imenovan dr. Jakob Kotnik, gimnazij-ski profesor v Ljubljani. Čestitamol!

d 25letnico zvestega službovanja pri družini trgovca Železnikarja v Ljubljani je praznovala te dni služkinja Mira Jereb. Živelal!

d Ravateljstvo drž. učiteljskega v Ljubljani poroča, da je svojo pisarno preselilo dne 27. junija v Marjanišče, Poljanska cesta 28.

d Kočevski premogokop je sedaj največji rudnik v ljubljanski pokrajini. Lanski izkop premoga v mesecu oktobru je znašal 13.100 ton, v zadnjih desetih mesecih od marca do januarja 97.600 ton, dočim je predlani v desetih mesecih znašala proizvodnja premoga 83.200 ton. Obrat so v zadnjem času razširili in poglobili. Sedaj je v rudniku zaposlenih okoli 1000 delavcev.

d Zavod sv. Stanislava v Baragovem sene-nišu tudi za prihodnje šolsko leto sprejema nove gojence, zlasti za prvi gimnazijski razred. Sprejemni izpit bo jeseni; prijavilave pa ne od-lagajte do zadnjega! — Vodstvo.

d Delovni urnik za dela pri žetvi in mlačvi je podaljšalo pristojno ministrstvo. Dnevno bodo žanji in mlačiči delali 12 ur. Presežek

ur bodo plačali s poviškom, določenim za izredna dela.

d Da ne bo pomot, je treba pojasniti, da so kovanci po 20 centesimov, ki imajo na eni strani šesterokotnik, še veljavni ter ostanejo v prometu, dočim niso v prometu veljavni ti-sti, ki imajo glavo Italije, držečo v roki klas; te je pač treba zamenjati.

d Na primerenem kraju v Albaniji bodo zi-dali veliko kostnico, kjer bodo shranjeni zem-ski ostanki italijanskih vojakov, padlih na al-banskih bojiščih.

d Okoli 400 ribičev je tekmovalo pred krat-kim v Genovi. Tekmi je prisostvovalo mnogo občinstva, nemalo zaradi cenene prodaje rib. Po tekmi so namreč ribiči prodali 35 stotov rib po oblastno določenih cenah.

d Nove oblastne odredbe imajo sledeče na-slove: Ustanovitev Pokrajinskega korporacij-skega sveta v Ljubljani, Uvedba šolskega pa-tronata, Zapora in predpisi o potrošnji obvezil-nega in zdravilnega materiala, Ureditev pre-jemkov osovju, ki je odsotno iz službe, Predpisi o rabi plovil v vodah pokrajine, Raztegnitev predpisov za kolesarski promet na tričiklje, Uvedba vojaških služnosti na nepremičninah v določenih delih pokrajine, Preklie priznanja starokatoliške cerkve, Sprejem in oddaja brzo-javk, Prenos poslov stanovskega uradnika na okr. načelnike oziroma na ljubljanskega župa-na. Najvišja cena za oglje, Določila za razde-ljevanje in prodajo vina, Določbe glede najema stanovanj in poslovnih prostorov, Odobritev prispevkov za l. 1942, ki jih morajo plačevati delodajalci.

d Vsak izvoz tobaka je ukinjen, dokler traja vojna in še šest mesecev po sklenitvi miru.

d Nesreča ne počiva. Pri padcu si je zlo-mila nogo Franja Baydek, 60 letna upo-kojenčeva žena v Ljubljani. — Pri čiščenju sob-nih tal si je zlomila levo v zapetu redov-nica v Ljubljani s Lucija Verbič. — Pri na-kladanju sena je padel z voza in se poško-doval levo v rami Franc Jamnik, 16letni sin posestnika iz Obrij pri Devici Mariji v Polju. — Karbidna svetilka je eksplodirala 16 letnemu Antonu Rojcu iz št. Vida pri Stični in ga močno opekla po rokah in obrazu. — Konj je brenil v koleno in zlomil kost Alojziju La-zniku, 40 letnemu delavcu pivovarne »Union« v Ljubljani.

d Ne uživajte marelčnih jedre. V nekem italijanskem mestu je dala mati 11letni Neži, 8letni Marjani in 5letni Mariji prigrize marel-čnih jedre, ki so jih deklice z veseljem zavžile. Toda kmalu so se pri deklicah pojavili hudi želodčni krči. Starejši deklici sta v bolnišnici podlegli zastrupljenju, materi in najmlajši so zadržniki oteži življenje.

d Svečana blagoslovitev 1400 bolnih in 50 ra-njenih vojakov je bila ono nedeljo pri baziliki Ma-rije Pomočnice v Turinu. Blagoslov je izvršil kar-dinal Fossatti.

d Še par nesreč. Skladovnica drv se je zvrnila na 64 letnega delavca Ivana Jereba iz Ljubljane in mu zlomila nogo. — Z lipe je padel in si poškodoval hrbtnico 40letni Jože Kregar iz Ježice. — Levo nogo si je ranila 30letna delavčeva žena Fran-ja Rusova iz Dobrunj. — Pri padcu si je zlomila levo 19 letna dijakinja Silva Tomčeva iz Ljub-ljane. Pri cepljenju drv sta dobila precejšnje po-škodbe 59letni delavec Gasper Brenčič z Vrhnice in 45 letni hišnik Anton Zagar iz Ljubljane. — Kamnita plošča je padla na nogo 31letnemu sinu uradnika Tomčku Kmetu iz Ljubljane in mu jo zlo-mila. — V gozdu si je močno ranila nogo Eliza-beta Paternoster, 28letna delavka iz Velikih Lašč. Nogo si je zlomil 30letni Franc Princič, delavec v opekarni na Brdu. — S krompom se je hudo poparil po preih in nogah Marijan Kompare, 4letni delav-čev sin iz Ljubljane. — V novomeško bolnišnico so pripeljali 82letno Marijo Buvarjevo iz Irče vasi, ki si je pri padcu v domači kuhinji zlomila nogo.

d Iz razlogov javnega zdravja je notranji mi-nister prepovedal potujočo prodajo raznih slaščic in sladoleda.

d V Rimu je nepričakovano umrl znani ita-li-janski pesnik Nežo Pili. V njegovih pesnitvah se prepletajo lirčna čustva z domoljubnim povdarkom.

s Po sklepu belgrajske občine bodo v Belgradu vse mestne ljudske kuhinje delile kosilo in ve-čerjo siromašnim družinam tudi v poletnih mese-cih. Cena obroka hrane je sedaj določena na 12 dinarjev.

NOVI GROBOVI

† Dr. Gustav Gregorin

Po kratki boleznii je 1. julija 1942 umrl v Ljubljani 82 letni bivši senator dr. Gustav Gre-gorin. Pokojnik se je uveljavil v gospodar-skih ustanovah in je bil večkrat izvoljen za državnega poslanca v dunajskem parlamentu. Kot človek in politik je bil pošten. Naj v miru počiva!

Ribnica. Pri nas je te dni zatisnil po dol-gem trpljenju svoje trudne oči daleč naokoli znani nadgordar Rudeževa graščina - Francišek Kljun. Dopolnil je pred kratkim 82 let. Po-kolnii je živel a svojo pred dvema letoma umrlo soprogo vzorno krščansko življenje. Sam je bil mož neverjetne zvestobe in točnosti v službi, doma pa poln plemenite resnobe in skrbii za številno družino. Od šestih otrok žive še štirje. Med njimi je tudi gospod župnik Janez Kljun z Golega pri Igu, ki bo prav te dni obhajal srebrni jubilej mašništva. Pokojnik nadgordar je težko trpljenje (deset let je bil brez noze in večinoma privezan na posteljo) naravnost vzor-no prenašal. Bil je globoko veren kristian in zato tudi spoštovan od vseh. Kakor je vse svoje življenje svoji družini bil svetel zgled močite pobožnosti, tako je legel v grob na prvi petek prav sedai, ko ves narod opravlja to pobožnost. Kljub trdemu življenju ga bridkosti niso strle in tudi v tem je pokojni čisto zrcalo. Naj mu bo dohri in usmiljeni Bog bogato plačilo! Preostali naše iskreno sožalje.

V Velikih Laščah je v 65. letu starosti umrl lesni trgovec in posestnik Franc Andolšek. — V Novem mestu je odšel v večnost vrl mož, posestnik in mlinar Franc Kovačič. — V Rib-nici je v Gospodu zaspal 82letni nadgordar Francišek Kljun. — V Ljubljani so odšli v več-nost: mati pokojnega ljubljanskega župana Ma-riana Perič, vsučiliški profesor v pokolu dr. Fran Hlešič in sedmošolec Dušan Mikec. — Naj počivajo v miru. Preostale tolaži Bog!

Iz raznih krajev

Cerknica. Te dni so pri nas ustanovili Go-spodarsko zadrugo, katere naloga naj bi bila, dobavljati svojim članom, razne, pri kmetijstvu potrebne produkte. Zadruga, ki je še sedaj po-kazala lepe uspehe, bo tudi v bodoče delovala le v ljudsko korist in pa za dvig našega kme-tijstva ter zadrugišstva. Na ustanovnem občen-m zboru je bilo sklenjeno, da bo zadruga pristo-pila k Zadrugi zvezi v Ljubljani kot svoji po-slovni zvezi, da pa bo dobavljala od Gospodar-ske zveze. Izvoljen je bil tudi odbor, kateremu predseduje Tone Ponikvar, ki prav dobro po-zna zadrugišstvo in pa potrebe naših krajev, saj je domačin. Med prebivalstvom je ustan-o-vitev zadruge naletela na največje odobravanje in na želje, za čim večji obojestranski uspeh.

Zasedanje bolgarskega parlamenta

Bolgarska vlada je sklicala poslane na izred-no zasedanje Sobrajana, kateremu je predložila v razpravo in odobritev celo vrsto važnih zakonskih osnutkov. V prvi vrsti je zakonski predlog, s ka-terim bi bolgarska vlada za dobo trajanja seda-nje vojne določila kakim 150 živilskim proizvo-dom in ostalim izdelkom, ki so važni za ohranitev človeškega življenja, najvišjo dovoljeno ceno, ki je ne bo smel nihče prekoračiti. Z drugo zakonsko osnovo bo pa bolgarska vlada plače svojega urad-ništva zavrnila s sedanji cenami raznih živil-skih potrebščin ter jih bo zvišala od 15—20 odstotkov. Razen tega bo bolgarsko uradništvo tudi še prejemalo mesečno razne draginjske doklade v znesku 150—300 levov. Najvišje draginjske do-klade bo dobilo nižje uradništvo, a pokritje vseh izdatkov bo vlada najela dvemilijardno notranje posojilo. Razen omenjenih zakonskih osnutkov čaka na razpravo pred sobranjem še kakih 40 dru-gih, prav tako važnih zakonskih predlogov.

Obvezno zbiranje kuhinjskih odpadkov

V Pragi je oblast uvedla obvezno zbiranje kuhinjskih odpadkov. Naberejo od 250 do 300 sto-tov dnevno. Več kot 87% teh odpadkov tvorijo krompirjevi olupki. Svinjereji se za odpadke zna-majo in bo sedaj tudi v drugih čeških mestih uvedeno obvezno zbiranje odpadkov.

Okrog sosedov

s Najstarejši župnik v djakovski škofiji je župnik iz Privlake g. Mato Pavič. Že 50 let je duhovnik in sedaj najstarejši aktivni župnik v vsej škofiji. Te dni jebral zlato sv. mašo. Na mnoga letal!

s 106 otrok, ki so postali v nedavnih bojih strofe, živi v Domu narodnega zdravlja v Mostarju. Vlada je odobrila vsoto 2 milijona kun za preskrbo osirotelih otrok.

s Sedanja Hrvatska. Po stanju dne 31. decembra 1941 cenijo število prebivalstva v sedanji Hrvatski na 6.000.157 duš na površini 102.196 kv. km. Država je razdeljena na 22 županij, razen prestolnice Zagreba, ki tvori smostojno upravno enoto. Največja županija je Vrhbojna z glavnim mestom Sarajevom. Vsa Hrvatska je razdeljena na 141 okrajev in 18 manjših upravnih enot. Občin je 990. Zagreb ima 350.000 prebivalcev.

s Ustaskemu pokretu pripadajoče hrvatske dijakine so iz lastne pobude sklenile med počitnicami od 15. julija do 15. septembra delati v bolnišnicah kot strežnice ali pa v industriji kot pomožne delavke.

s Beraška nadloga. V smislu zakona o zatiranju beračenja, bodo na Hrvatskem uredili posebna beraška taborišča. Za Zagreb in okolice je taborišče že pripravljeno. Po deželi bodo morali berači prisilno delati, dokler ne bodo odprta taborišča tudi zanje.

s Kača je večkrat pila 10 letnega Antona Peterka z Vrhpolja pri Moravah. V bolnišnici so mu rešili življenje.

s Jagode in borovnice so letos zelo dobro obrodile na Gorenjskem.

s Kamenito škarpno grado v Poljanah nad Škofjo Loko in sicer za videnskim hlevom in desnim bregom potoka Ločevnice do pošte. To bo eno največjih del v zadnjih 22 letih v poljanski občini.

s V Gradu se je mudil te dni dr. Aljehin, svetovni šahovski prvak in je nastopil hkratu proti 21 graškim šahistom. Igra je trajala pet ur. Že po dobri uri je Aljehin v boju z 18 nasprotniki odnesel 15 zmag, potem pa je postalo njegovo kretanje previdnejše, a vendar vseskozi uspešno.

s Ob priliki 101. letalske zmage je bil odlikovan z meči k hrastovemu listu viteškega križca stotnik Gordon Golob iz Grada. Njegovi predniki so bili s Spodnjega Štajerskega.

s Šolsko leto se bo končalo na Hrvatskem dne 15. julija. Potem bodo ustni in pisni izpiti, ki bodo trajali do konca meseca, na kar bodo dijaki dobili izpričevala.

s Izmenjalnica za čevlje. Te dni so ustanovili v Ptuj izmenjalnico za čevlje, v kateri bodo lahko matere zamenjale čevlje, ki so otrokom postali premajhni, za dovolj velike. Predpogoj je, da so čevlji, ki jih bojejo zamenjati, uporabni še za druge otroke.

s Boji pri Plitviških jezerih. Dne 30. junija je bilo izdano sledeče hrvatsko uradno poročilo: Ustaska milica, oziroma točneje trije njeni bataljoni iz Like, pod poveljstvom ustaškega polkovnika Anta Moškova, nastopajo na področju zahodno in severno od Plitviških jezer, da ga očistijo partizanov. Partizani, ki so se razvneli pri Priborju, so bili premagani ter je bilo na njihovi strani mnogo mrtvih in ranjenih. Te operacije so bile izvedene v okviru neprestanih nastopov italijanskih sil, ki spadajo pod poveljstva v Sloveniji in v Dalmaciji. (sSlov. dom, 1. julija 1942.)

s Kalpo bodo začeli v kratkem urejevati od Karlova do Siska. Ob deževju je dolejša ta reka delala po poljih veliko škodo.

s Bivši televadni delo v Radveljici so preuredili v novo filmsko gledališče.

s Nesreča za nesrečo. 17 letni ličarski vajenec Jožef Špes iz Orebove vasi pri Mariboru je padel s kolea in si zlomil levo nogo nad koleno. — 27 letna Marija Ferš iz Maribora je padla in si pri tem zadala hudo rano. Prepeljati so jo morali v mariborsko bolnišnico. — Adolfa Gojkoviča iz Slovenje vasi pri Ptuj so morali prepeljati na graško očevo kliniko, ker mu je v kovačnici njegovega očeta priletel železni drobec v levo oko in mu ga hudo poškodoval.

s 20.000 ljudi je obiskalo nedavno prirejeno veliko kmetijsko razstavo v Celju.

s 19 bogoslovcev je v nedeljo, na praznik svetega Alojzija, posevtil zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac v mašnike.

s Otroška igrišča bo začela graditi Hrvatska država po raznih večjih hrvatskih krajih.

s Nad 8000 ljudi se je udeležilo pred kratkim

NAŠI VELIKI MOŽJE

JANEZ TRDINA

Janez Trdina, naš pomembni pisatelj, spada v prvi rod Mladostencev. Rodil se je l. 1830 v Mengšu, obiskoval ljubljansko gimnazijo, na Dunaju pa je študiral zemljepis in zgodovino in postal profesor ter služboval najprej v Varaždinu, potem pa na Reki, pa je že 1867 stopil v pokoj ter ga užival v Brslinu in v Novem mestu, kjer je leta 1905 umrl.

Trdina je izšel iz slovenske narodne pesmi in pripovedke, vendar našega narodnega blaga ni objavjal pravilno na znanstveni način takega, kakršnega je našel med narodom, kakor ga je slišal iz ljudskih ust, marveč je vse to umetno v sebi predelal in nato objavljati, pa zato njegovo delo ni nič manj vredno in pomembno, ker se tudi v teh predelavah kaže njegova velika pisateljska in umetniška stvariteljska sila.

Naš pisatelj je bil sošolec Matije Valjaveca Kračnanovega z Bele pod Storžičem. Oba sta se že zgodaj začela zanimati za naše narodno blago. Obema je bil vodnik in učitelj Martinak, profesor slovenščine, ki ju je navdušil za veliko domovinsko ljubezen in romantično čustvovanje ter navdušenje za narodne stvari, iz romantike pa ju je vodil že napol v realizem. Trdina se je za svoj pisateljski poklic učil pri zgodovinarju Valvazorju, iz Linhartove Zgodovine Kranjske, pri Vodniku in Koseskem, največ pa seveda pri velikem Prešernu.

Nastop Janeza Trdine v naši javnosti je dvojen: prvič se je pojavil v svoji mladostni dobi od 1849—1853, drugič pa v dobi Ljubljanskega Zvona od 1881 dalje. V svoji mladosti je objavjal povesti, pesmi in pravljice, in sicer v listih Slovenija, Ljubljanski časnik in v Janežičevi Slovenski Bčeli. Narodno blago, ki ga je objavjal v tej prvi dobi, je večinoma iz Gorenjske, v svoji moški dobi pa je nabral pravljice in pripovedke na Dolenjskem, kjer je užival svoj pokoj. Objavljanje in predelovanje narodnega blaga pomeni za Trdino naravnost novo ustvarjanje, saj sam piše o tem: »Narodne pripovedke rodile so se ena za drugo in gubile čedalje bolj svojo prvo podobno, znamenje svojega rojstva. V preprosti govor vpletala se je šala, satira in refleksija. Iz kratkih, pokvarjenih, nerazumljivih pravljic nastal sem dolge, narodnim podobne pripovedke.«

velikega shoda v Šverljigi v Srbiji. Zborovalci so poudarjali vdanost sedanji arbelki vladi in obojeali tiste, ki so narodu pripravili sedanjo nesrečo.

s Kurivo je na Hrvatskem v trgih in mestih na nakaznice. Veakso gospodinjstvo ima pravico nabaviti seženež drv in tri tone premoga.

s Nesreče. 19 letni posestnikov sin Jožef Lorber v Selnici je med poljskim delom tako nesrečno padel, da si je zlomil desno nogo nad koleno. — 63 letna Terezija Zorko iz Gačnice je padla s senika štiri metre globoko in odnesla hude notranje poškodbe. — 51 letni Ivan Trampah v Mariboru je padel s poštnega voza, prišel pod kolea, ki so mu zlomila in hudo ranila desno nogo. — 21 letni ključničarski pomočnik Anton Knehtl, ki je bil zaposlen pri nekem mariborskem ključničarskem mojstru, je po nesreči vtaknil obe roki v etroj, ki mu je popolnoma odtrgal dva prsta, druge pa hudo poškodoval. — Posestnik Adolf Lošičnik iz St. Ilja pri Velenju je na svojem vrtu gasil apno. Nenadoma mu je spodneslo in padel je v jamo, napolnjeno z apnom. Ob nogi do kolena sta hudo opečeni. — Ana Gorjuk iz Celja je padla s kolea in si zlomila desno nogo.

s Zveza hrvatskih učiteljskih društev poziva mlajše in neoženjene hrvatske učitelje, naj se pripravijo na službovanje na šolah v hrvatskih naselbinah v Romuniji.

s Po vseh hrvatskih mestih, trgih in vaseh so ono nedeljo zbirali denar in živež za hrvaško mladino, ki je potrebna pomoči.

Iz mladostne dobe Trdinovega delovanja moramo omeniti tale pomembna dela: **Narodne pripovedke iz Bistriške doline**, objavljene v Sloveniji 1849. To je sedem pripovedk, ki jih je nabral Trdina v svoji ožji domovini, namreč v Mengšu in njegovi okolici. V Ljubljanskem časniku je objavil še daljšo vrsto pripovedk, posebno posrečeni sta dve: **Pripovedka od Glasan-Boga** in **Pripovedka od zlate hruške**. V prvi od omenjenih je hotel Trdina po zgledu Prešernovega epa Krst pri Savici napisati na podlagi slovenskih narodnih pesmi nekakšno epopejo naše slovenske zgodovine, v drugi pa je hotel prikazati nekakšno satiro in kritiko na sodobne književne razmere pri nas. Iz mladostne dobe imamo tudi **prvo povest** izpod peresa Janeza Trdine pod naslovom **Arov in Zman**. To je poleg Ciglerjeve Sreča v nesreči in pred Levstikovim Martinom Krpanom naša najboljša povest iz tiste dobe, sicer še precej romantična in prepolna fantazije, vendar pa tudi že precej objektivna in stvarna. V tej dobi se je Trdina poskušal tudi kot pesnik in pisatelj basni, toda njegove pesmi so manj pomembne. Končno naj omenimo, da je že v svoji mladosti Trdina pokazal tudi oster čut za stvarno ocenjevanje književnih del. To ga je nagajalo, da je 1850 za Čopom drugi v naši književni zgodovini napisal kratek pregled slovenskega pesniškega dela od Pohlina do Levstika pod naslovom **Prešeres slovenskih pesnikov**. V njem je dal že v tisti dobi našemu Prešernu prvo mesto v našem slovstvu, vendar pa je pod vplivom svoje dobe še zmerom Koseskega previsoko cenil. V svoji mladostni dobi je Trdina posegel tudi v splošno zgodovino Slovencev in pokazal v nji, da je nosilec slovenskega zgodovinskega dogajanja naš kmet. Ta njegova zgodovina pa je znanstveno manj vredna kot umetniška, pomembna pa je še zato, ker je v nji tudi mnogo opomb glede slovenske književnosti.

V svoji zreli dobi, ki se začne z izhajanjem Ljubljanskega Zvona 1881, je Trdina dal Slovincem **najboljše stvari** izpod svojega peresa. Tu moramo najprej omeniti knjigo **Verske bajke na Dolenjskem**. To je 43 bajk, ki so vse plod neprestanega pisateljevega dela in zapisovanja bajk med preprostim kmečkim ljudstvom na Dolenjskem. Še pomembnejše pa je drugo delo, Trdinovo **najboljše delo: Bajke in povesti o Gorjancih**. To je dolga vrsta bajk in pripovedk, zopet nabitih na Dolenjskem, in nekatere med njimi so pravi biseri našega narodnega pripovednega slovstva, pretvorjenega po Janezu Trdini v umetno slovstvo. Med bajkami in pripovedkami v tej knjigi so najpomembnejše in najbolj znane te-le: Cvetnik, Gospodična, Rajska ptica, Kresna noč, Volkodlak, Ptica Zlatoper, Vila in druge. V zadnjih dveh delih je Trdina zbral vso lepoto naše zemlje, dobro pa je označil tudi življenje in delo slovenskega človeka, z romantičnim pogledom v preteklo čase, pa tudi s stvarnim pogledom v sodobnost. Ni slikal samo lepote in dobrote v značaju slovenskega človeka, marveč tudi njegove grehe in napake, ki jih nikakor ni hotel zamolčati.

Trdina nam je napisal tudi več spominov, nekajih zgodovinskih povesti iz časov, ki jih je sam doživel. Semkaj štejemo dela: **Hrvaški spomini**, ki jih je objavil v Hribar-Tavčarjevem Slovniku 1885—1887, **Bachovi Huzarji in liri**, defo, ki nam opisuje čase njegovega službovanja na Hrvatskem v Varaždinu, končno pa **Spomini**, ki je v njih opisal svoje življenje. Imamo pa izpod njegovega peresa tudi nekaj potopisov.

Janez Trdina opisuje v svojih delih resnično zemeljsko življenje našega ljudstva, sicer resda v umetnih tvorbah, a vse te temeljijo na sami tvornosti našega preprostega ljudstva. Tako je Trdina dal slovenskemu ljudstvu v umetni podobni — njegovo lastno sliko in njegovo lastno delo.

(Dalje.)

Oče in mati sta se čudila tej zaupljivosti in nista se mogla dovolj zahvaliti za skrb in pogoste obiske. Zavili so v hišo. Mati je pogrnila mizo, prinesla vina in dišečo šunko. Nadzornik je božal ozdravljeno Tilko in dekletu je vračala zaljubljene poglede.

V hlevu pa je hlapec Niko spravljaval obleko v leseno skrinjo. Kos za kosom je polagal, samo srajco, ki mu jo je kupila Tilka, je obesil na žebelj. Bilo mu je tesno pri srcu. Zaprl je skrinjo, prekrizal roke in se zamislil. V očeh so se mu nabrale solze, ki so se svetile ob okajenih lampi. Zdirjal je po dvorišču. Ob potoku se je ustavil. Lepa jesenska noč je svetila v živahne valčke, ki so se prerivali med kamenjem in hiteli navzdol. Z njim je hitela njegova sreča, ovita v prelepe sanje, ki so se odbile v skalah. Za roko je že držal to jasno srečo, pa mu je ušla kakor megla. Tilke ni obojal! V dno duše pa je mrzil onega, ki mu je zlobno ukradel najdražje na svetu. Stisnil je pesti in v srcu mu je vstala črna misel: »Ubijem ga!« Ko je to misel izrekel, ga je preletel strah. Pitiči, ki so peli po grmovju, so preplašeno zafrfotali. Na koritu je Janez napajal živino. »Še k njemu grem!« je sklenil.

»Z Bogom, Janez!« je začel.

»Kam pa greš?«

»Proč!«

»Vsi bomo morali proč! Ta prekleti vrag nas bo zadavil. Ob vožnjo nas je pripravil, s ceste nas je pognal, da bi erkali ob zapuščenih njivah. Niko, imaš pogum? Enkrat udariva, pa bo maščevano vse zlo! Še nočuj, preden odideš!«

»Enkrat udariva, pa bo maščevano...«

»Zame nima več pomena! Če boš, se lahko maščuješ ti. Nekaj mi še teži srce! Zaradi Elze bi rad s teboj govoril. Pa ti bom pisal. Zdrav bodi, Janez!« Roko mu je stisnil in skočil čez zid v zelnik. V hlev je šel in trepalj po vratu konja, ki sta ga začudeno gledala z velikimi očmi. Zgrabil je leseno skrinjo, jo pognal na ramo in s trdimi koraki stopil v vežo.

Vsi so obstali.

»Z Bogom, gospodar! Jaz odhajam!«

Nič ni dejal Gregor, le nadzornika je ošinil s pogledom. Gospod Herman se je obrnil v kot in pljunil na tla. Tilka je prezirljivo gledala v steno. Samo mati Marička je vstala in Nikotu ponudila roko: »Pa z Bogom hodi!«

»In pazi, da še koga ne povelj, ali pa zmečkaj!« je strupeno siknil palir. S Tilko sta se zasmejala. Ta smeh je zadel Nikota v dno srca. Z njim je imel v ustih grozno besedo, pa jo je pogoltnil. Nagloma se je obrnil in izginil skozi vrata v temo. Opotekal se je do klanca. Vse je vrelo v njem in neizreklija bolest mu je stiskala srce. Noge so mu zastale. Zvlekel se je za grm in sedel na skrinjo. Zagrebel si je roko v glavo in zajokal.

Gospod palir se je poslavljaval. Prirežal se je iz hiše in vodil za roko Tilko. Stara dva sta ga

spremila na dvorišče in se mu klanjala.

»Pospremi me do klanca, Tilka!« je vabil dekletu.

»Tako je vrnemic je dejala. Kar v veži pustila luč!«

Tesno objeta sta stopala po klanecu. Niko se je splazil za grm. Videl je, kako je po ozari hušnila senca. Vlekel je na ušesa, pa ni mogel razumeti besed. Tiho sta govorila ter se ustavila tik za grmom. Stišal pa je razločno besedo Elza. Na lastne oči je videl, kako mu je padla v naročje. Nadzornik Herman je odhajal po klanecu, žvižgal in mahal z roko. Ko se je skrčil za ovinkom, je Niko planil pokoncu. Zdirjal je za Tilko ter jo prestregel sredi klanca. Dekletu se je prestrašena umaknila.

»Kaj iščeš?« je zakričal.

»Tebe, Tilka! Samo eno besedo mi privoščim, potem grem po svetu in nikdar več se ne bova srečala!«

Stegnila je roko in s kazalcem pokazala kakor psu: »Marš! K Elzi pojdi, nesramneč! Med nama je vse končano. Izgini, sicer pokličem Hermana!« Niko je trepetal. Skočil je za grm, zagrabil skrinjo in se spustil nizdol. Pod klanecem se je vzravala senca, skočila je prek zidu. Zasiljal je kletev, ki ji je sledil udarec in nato zategel krik. Pred njim se je zvalil na tla nadzornik. Po brežini pa je bežal Janez in se skrčil ob potoku.

Pred hišo se je zasvetila luč in temo je prestresel divji krik: »Ježeš, Marijal! Ubil ga je!« Niko je zbežal. Dirjal je po njivah, skakal čez jame in izginil v temo.

Drugo jutro so ga ulovili v kamnolomu, kamor se je skrčil v votlino. Zvezali so ga in odgnali v ječo.

Nadzornika so pa prepeljali v bolnišnico, kjer se je zdravil. Obiskovala ga je Tilka, dokler se ni čez dober teden vrnil v vas.

Delavci, ki so brez posla pohajali po vasi, so kleli nadzornika. »Škoda, da ga ni bolje usekali!« so govorili med sabo.

»Pa je res škoda!« je pritrdjeval Petrov Janez. Niko pa se ni več povrnil. Izginila je za njim sleherna sled.

JANE GOLICHO

Leto je drvelo, kakor bi ga podila burja. Listje na drevju je rumenelo in odpadalo. Na gorah se je plazila meglena zastava, iz katere je začel pihati v dolino mrzli veter. Na kačkah so pletli turščico v kite in obirali hišo za hišo. Največ spletk so spletki okrog Gregorjeve družine. Zelena zavist in črna jeza sta si podajala roke. Veliko so znali povedati o Tilki in nadzorniku.

Moški so udarjali po Gregorju. Metali so jedke besede, vezali jih v nagle sodbe in drzne sklepe.

Preobjedel se je Gregor. S komolci nas je odrinil od vožnje. Polakomnil se je ceste. Drugi so konje prodali, njegovi konji so zmučeni in zgarani od dela. Drugod kuhajo polento, pri njem se cvrče moko. Pa se bo vrag unesel! Še rad bo oral in gnoj vozil na njive! Cesta je trda in ne rodi, njive zelenijo vsako leto, cesta ima kilometre, pa jo je konec — tudi Gregorjeve ošabnosti bo konec. Pridušal so se, da mu ne bodo dali priprave, čeprav bi mu voz obstal sredi klanca v najslabšem vremenu.

Zenske so bile še bolj strupene. Začele so s pohujšanjem, ki ga daje Gregorjeva bč vsel vasi. Vsak dan pod večer prihaja v hišo palir. Stara pogrinja mizo in reže prhut. Sodček vina so kupili da ga pijejo dolgo v noč. Kaj pomaga stari, če roma po kloštrih in ima sina kapucina! Sin v samostanu, punca na cesti. Joj mene, kakšna je postala ta Tilka! Sama hida, navrtane lase, čelveljki z visokimi petami. Seveda mora ugajati gospodu! Gospod palir je vaje gospodičen. Menda je ločen od žene. Zato zapirajo zvečer polkna. Kar nič več jih ni k pelju. V nedeljah se voz za palirjem na motorju. Zupnik molči. Druge zmerja, Gregorjevi prizanaša. Menda je prijel starega, pa mu je podvalil denar. Za denar je pa naprodaj vse. Zato Gregor prodaja celo lastno hčer. To mu bo zrastle nos, ko bo konec ceste! Vsaka

nit ima dva konca, tudi tako življenje mora končati. Kako, to je vprašanje. Najhujša ploha se je vsula na palirja. Pomagali so celo moški in ga prekleli do kosti. Nesrečo je prinesel v vas ta zlodaj. Razdražil je kmete, odjedel je kruh delavcem, kot valpet izžema peskarje, ki za par borih soldov rijejo kot krti v peščenih jamah. Fortunata je pretepel, ker mu ni pustil, da bi vasoval pri hčeri. Ta vražji skobec lovi dekleta kar po vasi, pri dnevu in ponoči. Menda se je spril z Ludvikom, ker nič več ga ni v gostilno. Gostilničar skuša palirja izpodnesti, baje je že v dogovoru s inženirjem. Užaljena Elza da je bila že nekajkrat v mestu. Pravi, da bo tožila palirja. Vedno grše stvari prihajajo na dan. Ne bo dolgo, ko bo zasmrdelo in v tem smradu se bo zadušil palir, Gregor in njegova hči.

Tako so brusili jezike po hišah, v gostilni in celo v županovi trgovini, kjer je rastle dolg na veliko jezo očeta župana.

Vse zabavljanje pa le ni izpremenilo razmer. Posredovanja pri inženirju so ostala brezuspešna. Herman je gospodaril naprej, Gregor je voziral kakor doslej in delavci, kar jih je bilo, so previdno molčali, da ne bi izgubili bornega zaslužka. V vasi je zavladala revščina. Fantje so uhaljali na tuje in dekleta so iskala službe po mestih. Doma so pa tolkli polento in preobračali staro obleko. Najbolj se je poznalo pomanjkanje pri Ludviku v cerkveni pušči, ki je bila skoraj prazna. Zato je rasil pri ljudeh zavist do Gregorja, ki je redno služil in celo dokupil nekaj parcel. Vaščani so se ga ogibali. V začetku mu je bilo hudo, pozneje se je pa preziranju privadil. »Denar mi pa le teče skupaj, je tolažil samega sebe.

Nekako sredi poletja je Marček dokončal študije in sporočil, da bo pel novo mašo. Doma ni kazalo prirejati slovesnosti, da se ne bi ljudje še bolj obregali in razburjali. Palir je priskrbel avto, mati Marička je spekla torto, oče je preskrbel vino, Tilka pa si je dala napraviti novo, moderno obleko. Odpeljali so se v samostan vsi razen gospoda palirja, ki mu take slovesnosti niso dšale.

Vaščani so s smehom spremljali to pot in nasolili marsikatero bridko pripombo.

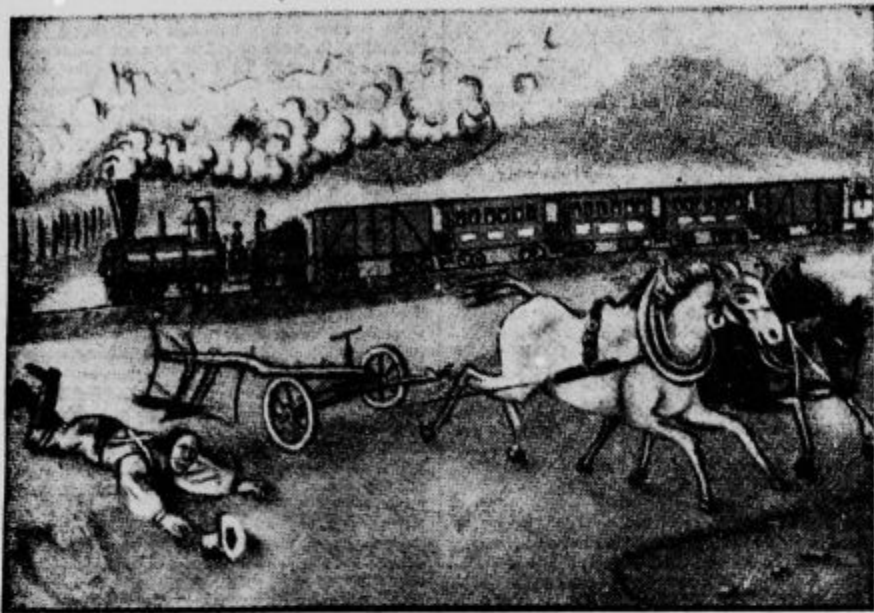
Najbolj je pa zašumelo med ljudmi tiste nedelje zvečer, ko so na Gori obhajali žegnanje. Ljudje so kaj radi hodili po strmih stezah mimo velikih skalnatih lukenj do prijazne gorske planote. Sredi med makovim poljem je stala osamljena, s skrami krita cerkev. Hladen zrak in prijeten vonj po jelkah, ki so obrobljale dolino, je prav prijetno ugajal dolincem. Masleni gorjanski štruklji so uživali splošne sloves. Vsako leto se je odpravilo precej ljudi, zlasti mlajših, v Goro, ne toliko zaradi pobožnosti, veliko bolj jih je vabila prijetna samota in planinsko življenje. Zgodaj v jutru so že odšli nekateri peveci in pevke iz vasi. S smehom in vriskom so se vzpenjali čez gmajne in zavili v kamenite drže mimo štrlečih, od dežja izpranih skal. Ko so se po končani procesiji posedli v hladno senco bukev, ki so rastle ob cesti, so zaslišali brnenje motorja. Palir je pripeljal Tilko! V vetru so ji plaval lasje in obraz ji je žarel od ponosa. Kar mima domačinov sta zavozila v preprosto krčmo. To preziranje je razjezilo pevce in posebno dekleta.

Palir je pripeljal Tilko.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Lokomotiva pred 100 leti in danes

Ob prihodu prvega vlaka

Poleg prve preproste lokomotive stoji ogromen sodobni parni stroj

Menda ga ni med Slovenci, ki bi se ne bil že peljal z vlakom. Mirno in udobno se voziš v vagonu in pred tabo se odgrinja vso pot zanimiv svet.

Pred stoletjem ni bilo tako. Tedaj v naših krajih še niso poznali železnice. Naši predniki so prevažali blago iz kraja v kraj na velikih vozovih, parizarijih imenovanih. Živalno življenje je vladalo tedaj po belih cestah, ko so vozniki gonili konje in služili svetle novce. V onih krajih, kjer so imeli dovolj globoke reke, so prevažali blago tudi z ladjami. Ljubljanci so dobivali do l. 1849. vse svoje potrebščine z vozmi od morja, dočim so jim dovažali žito, vino in druge prideleke s hrvaške strani po reki Savi. V Zalogu pri Ljubljani je bilo glavno pristanišče. Ob Savi je bilo takrat izredno živahno. Velike tovarne ladje po vodi navzgor je vlekle včasih tudi deset parov volov. Vse Zasavje je takrat služilo denar. Nova železnica je prinesla dolini pomanjkanje.

18. september 1849. leta je prinesel v slovenske kraje novo življenje. Takrat so odprli na progi Dunaj-Trieste del železniške proge od Celja do Ljubljane. Prihod prvega vlaka, ki sta ga vlekli dve lokomotivi, je bil zelo pomemben. Tisočglava množica se je zgrnila na ljubljansko postajo. Vse mesto je bilo v zastavah. Množice so pozdravljale s slovenskim: »Živio!« Ljubljanski knezoškof je blagoslovil prva vozila, nato se je začelo ljudsko razjanje, ki je trajalo do prihodnjega dne.

Ob času, ko je prisopihala prva lokomotiva na postajo, je objavil ljubljanski časopis »Novice« zanimivo sliko slikarja Seelanda, ki smo jo tudi mi ponatienili.

Vse življenje na železniških postajah je bilo v tistih dneh bolj domače kakor dandanes. Lokomotive so v l. 1849. kurili še z drvmi in ne s premogom. Uporabljali so za kurjavo smrekova, jelova, bukova in hrastova drva in so imeli med Celjem in Ljubljano za drva več skladišč. Kasneje so lokomotive preuredili na kurjavo s premogom.

Ako bi se vrnil na svet Anglež Stephenson, ki je pred sto leti izumil prvi hlapon, bi se gotovo močno čudil, kaj so njegovi nasledniki napravili iz njegovega preprostega parnega stroja.

Dolga je doba od prvega stroja na lesno kurjavo do onega, ki so ga kurili s premogom, pa do teh, ki jih ženejo majhni motorji ali pa drve ob napetih električnih žicah.

Ena najmodernejših lokomotiv

DIMNIKAR

C. Invernizio:

ZA NAŠE MLAJŠE

(Dalje.)

»Čakaj, pogledala bom v njeno sobo.«

Vzela je svetilko in pogledala v dekletovo sobo. Zaklicala je:

»Evo je tukaj! Nisva je slišala vstopiti in tudi ni utegnila sledi se. Zdaj pa je ne bi prebudil niti s topovskim strelom.«

»Pojdiva spat tudi midva,« je rekel oče Tit, »polnoč je najzanesljivejši čas za izvršitev ukrepa. Nihče se ne bo potikal tod okoli.«

»Pojdiva.«

Deset minut pozneje sta moč in žena že spala oblečena na svoji postelji.

Tedaj je odšla Nežika kot senca iz svoje sobice ne da bi napravila najmanjši šum in se odpravila proti staji, ker so bile zaprte črede. Približala se je ležišču, na katerem je mirno spal Balin, ga poljubila ter prebudila.

»Balin... Balin...«

»Kaj je?« je vprašal dečko zmedeno in se dvignil na elami.

Nežika ni prinesla s seboj svetilke, da svetlobo ne bi vznemirjala ovac, toda skozi okno staja je prihajal lunin žarek, ki jo je osvetljeval.

»Jaz sem Nežika. Prišla sem, da te opozorim, da nama preti nevarnost.«

In pripovedovala je Balinu vse, kar je videla in slišala, ne da bi mu bila zamolkala kakšno koli podrobnost o nakani, katero sta bila zasnovala moč in žena, da bi se ga iznebila.

»Po mojih mišlih,« je dodala nesrečnica, ko jo je od strahu preletaval mraz, bi onadva rada videla, da bi izginil v kakšni luknji in pustil ljudi v domnevi, da je pobegnil, ali pa bi te hotela vreči na dno kakšnega prepada in bi potem rekla, da si po nesreči padel vanj, ko si se ponoči oddaljil in se odpravil k prijatelju. Moj Bog! Tit moj rodni brat!

Nežika je ihtela, da se je dečku v srce smilila. Bila je silno razburjena.

Toda dimnikarček jo je pomiril.

»Béži, béži, draga tetka, ne delaj si takih strankov,« je dejal in jo objel, »zdaj eva tukaj živa in zagotavljam te, da ne bodo dobili najine kože. Naproti, očku Titu in mamici Zenaidi bova tako zagodila, da ju bo za vedno minilo veselje, da bi delala zlo komur koli, in midva bova rešena za vedno. Dragá tetka, nikoli več me ne boš zapustila.«

Dobri dečko se je smejal in Nežika je čutila, da jo strah mineva. Zavzeto ga je poslušala.

»Kaj torej misliš storiti?« je zašepetala.

»Tako ti povem, tetka, samo če boš mirna in se boš z menoj vred smejala: Še pred polnočjo bova pripravila vse potrebno.«

Če bi bila mogla Nežika dobro videti Balinov obraz, bi bila docela pomirjena, tako zelo je žarelo iz dečkovih potez zadovoljstvo, da bo mogel dati pošten nauk svojim preganjalcem in bo za vedno rešil tudi nesrečnico, ki ga je ljubila kakor mati.

XX.

Grofica Ada in gospe Duponti sta hodili zelo pozno spat. V onih krasnih večerih jima je ugajalo sedeti pred hišo ter uživati sijajno prirodo, ki je razodevala vso stvarniško moč.

Velikanske gore, zobčaste pečine, skupine borovih hiš, bajni vrhovi, planjave, deroči hudourniki, vijugaste steze in jasni mesec na nebu, ki je vse stvarstvo odeval s milim skrivnostnim sijem ter dajal vsemu skupaj fantastičen, nadnaraven videz.

Marija in vzgojiteljica sta bili že odšli spat, utrujeni od dolgih izletov v planinah, in obe gospe sta sami uživali nočni hlad in se zaupno pomenkovali.

Grofico so vznemirjale žalostne slutnje.

»Da ta grda ženaka vsaj ne bi predrago poplačala Balinu današnje moje trde besede!« je rekla. »Nisem mogla mirno prenesti njene nesramnosti.«

»Prav ste storili, hčerka moja,« je odvrnila gospa Duponti. »A ker so mojster Petron, Plezaček in celo Pantalon obljubili, da bodo pazili na dečka, bo gotovo vsak izmed njih oprezal okoli hiše botra Tita, dokler bo Balin pri njih. Zato lahko ostaneva mirni.«

Ura v oddaljenem zvoniku je odbila deset.

»Ali greva spat, Ada?« je dodala gospa Duponti. »Zrak postaja hladen.«

»Počakajte še trenutek: ali ne vidite tam doli na stezi nekakšno senco, ki se dviga in prihaja bližje?«

»Vidim jo!«

»Ne vem, zakaj: toda nočjo me vse vznemirja. Zdi se mi, da bo ta senca najbrž prišla k nam.«

»Kakšna misel!«

Senca se je skokoma pomikala naprej.

»Čudno!« je dodala grofica. »Zdi se mi, kakor da bi poskakovalo nekakšno dekle.«

»Belo čepico ima na glavi.«

»Dá, res je, res je! Oh! Če se ne varam, je Nežika. Zakaj neki prihaja sem ob tej uri? Brž se je Balinu pripetilo kaj hudega! Prosim vas, pojdiva ji naproti.«

»Ne, ostaniva tukaj, da je ne preplašiva. Pokličite jo rajši po imenu.«

»Nežika, ali ste vi?« je zavpila grofica, da je njen glas odjeknil po dolini.

»Jaz sem,« je odvrnila Nežika.

In nekaj hipov pozneje se je že znašla na kolenih pred obema gospama.

Srčna tesnoba in pretres sta ji branili govoriti.

»Povejte mi, se je Balinu pripetila kakšna nezgoda?« je plašno vprašala grofica.

Nežika je zmajala z glavo, da ne, nakar je zašepetala:

»Marija, pomagaj mi... nujno je, da govorim... nujno je...«

»Počakajte trenutek,« je dejala gospa Duponti, ki je obranila prejšnji mir.

Stopila je v hišo in se kmalu vrnila s čašo dobrega vina. Ponudila ga je Nežiki z besedami:

»Pijte, hčerka, pokrepčajte se.«

Nežika ni odklonila in kaj kmalu je njen blede obraz dobil nazaj svojo naravno barvo in brezbarvne ustnice so se ji odprle.

»Oh, kako je dobro! Hvala, hvala! Zdaj lahko govorim.«

Pri groficih vzhodu je bila pručica.

»Sedite semkaj,« je dejala Ada prijazno. »Od Balina prihajate, kaj ne?«

»Dá, od njega,« je odvrnila nesrečnica in dvignila proti grofici svoje od solz zalite oči. »Toda bodite brez skrbi. Nič hudega se mu ni zgodilo.«

»Ali ga imate zelo radi?« je vprašala gospa Duponti in še bolj približala svoj stol Adinemu. Nežiki so se zasvetile oči.

»Če ga imam rada,« je zamrmrala in sklenila roke.

In kakor da se je iznenada odločila, je dodala preprosto:

»Vama lahko povem. Moj sin je!«

»Vaš sin?« sta hkrati vzkliknili obe gospe. In mislili sta, da se ji blede.

Nekaj trenutkov je vladal molk.

Nežika se je jokala in si skrivala obraz z rokami. Toda mahoma ga je dvignila.

»Oh! ne mislite, da bi morala zardeti. Svoj zakon in svoje materinstvo sem morala svetu prikrivati, kajti mojega zarobenca je kar naprej

preganjala nesreča. Bil je blazec mojega krutega brata in je z menoj vred delil usodo, da je moral biti v njegovi službi. Tudi on je bil ubog, zelo ubog, in nesreča naju je združila.«

Janko ni poznal svojih staršev. Mene pa je brat dan na dan zmerjal in tepel, kajti hotel je, da bi umrla. Tako bi si mogel prisvojiti del posestva, ki je imel pripasti meni.

Janko pa je bil usmiljen z menoj in zato sem ga vzljubila.

Župnik, ki je umrl pred dvema letoma, je bil pravi svetnik. On naju je združil v zakon, ne da bi bil moj brat za to vedel. Saj naju bi bil ubil, ko bi bil vedel, da se imava rada in da sva se poročila, ne da bi bila imela hišo in streho.

Ko pa sem imela postati mati, sem prosila dobrega duhovnika, naj odkrije mojemu bratu zakon, ki sem ga sklenila, da bi mi dovolil rešiti otroka v njegovi hiši. Toda župnik se je odločil, da mojemu bratu ne bo vsega povedal, kajti, in je bil mnenja, da ga polagoma pripravim na to novico.

Poklical je zato Tita k sebi ter mu povedal, da me ubogi Janko ljubi, in ga je prosil, da bi privolil v najin zakon.«

»Bom sam govoril z njim,« je odvrnil moj brat.

Janko je drugi dan odšel s čredo z doma, a se ni več vrnil.

Naslednje jutro so ga našli mrtvega v nekem prepadu.

»Je padel po nesrečnem naključju?« ji je segla v besedo grofica, močno pretresena po tem pripovedovanju.

»Tako so govorili, toda jaz tega nisem verjela. Ne, ne,« je dodala s krčevitim trzanjem uboga Nežika; »nikakor nisem verjela. Ko pa sem obdolžila svojega brata, da ga je umoril, me je zgrabil za ramena, me pritisnil ob steno, upri pogled v moje oči in divje zarohnel: »Zakaj pa naj bi ga umoril?«

Prezvel me je strah in zmanjkalo mi je moči, da bi govorila.

»Odgovori! Zakaj?«

In me je surovo tresel, da so mi škripale kosti.

Od bolečine sem zašepetala:

»Ker ti je župnik povedal, da me je ljubil.«

Brat se je zakrohotal. Nato pa je še bolj divje rohnel:

»Če bi vedel, da si mu vračala ljubezen, bi te brez usmiljenja poteptal s svojimi coklami!«

Pomisli! Sem na svojega otroka in rekla sama sebi, da ne smem izpostavljati otrokovega življenja in tudi ne svojega, čeprav bi bila rada umrla.

»Si ga ljubila?« me je divje vprašal divjak in me stresel.

»Ne, nisem.«

»Sreča zate! Odslej pa, gorje ti, če ga še kdaj omeniš!«

Sunil me je, da sem padla po tleh, na kar je odšel.

»Kakšen divjak!« sta jo prekinili obe gospe.

»Njegova žena pa je še slabša od njega. Tudi hčerki sta strašni,« je govorila dalje Nežika. »Ohi, ko bi mogla vse povedati!«

»Toda ne utegnem, ne utegnem, moram se podvizati.«

(Nadaljevanje orthomije)

REPINČEK

prodaja platno

Pravijo in pripovedujejo, da je nekoč živel v majhnem mestecu žena, ki je imela enega edinega otroka. Ime mu je bilo Repinček.

Repinček je bil nenavaden deček. Kdor ga je videl, ga je imel za norčaka. Imel je kakor buča debelo glavo, ki je počivala na okroglem telesu kakor na sodčku. Noge pa je imel tenke kot žveplenke. Noslil je široko zeleno suknjico, prepasano s širokim živordečim pasom. Glavo pa mu je krasila čepica z velikim pavovim peresom. Tako našemarjenemu se je emejala vsa dežela.

Vse božji dan je Repinček pobajkoval z rokami v žepu. Ljudje so se ustavljali ob njem in ga spraševali:

>Repinček, kaj delaš?

Repinček je resno odgovoril:

>Premišlujem.

Mati je bila žalostna svojega sinka in ga je večkrat vprašala:

>Sinko moj, kaj bo iz tebe, ko dorasteš?

>Mati, ne mislite na take stvari, bom že kaj.

>Kaj neki?

>Kralj.

>Norček ali?

Tako je Repinček odgovarjal sleherni dan in mati, ki ni hotela poslušati takega govorjenja, je hitelat kat platno v stavbah. Tkala je in tkala in nekega dne ga je imela deset metrov atkanega in bi ga bila rada prodala. Poklicala je Repinčka in mu rekla:

>Poslušaj Repinček, jaz ne morem z doma, ker me čaka novo delo. Vzeml ti to platno in ga prodaj. Ali si razumel?

>Razumel, mati.

>Toda pazi se! Ne prodajaj ga ljudem, ki veliko govore. Taki bi te otaganili. Pazi se, da te ne ogoljufajo!

>Je že dobro, mati, bodite brez skrbi.

Repinček je vzel bisago, spravil vanjo platno in odšel z doma.

>Vzeml platno in ga prodaj! >Kdo kupi moje platno?

>No, kaj naj to pomeni? >so govorili kupci. >Kakšne navade pa so to?

Repinček pa se ni dal premotiti. Mati mu je bila rekla: >Ponudi platno tistemu, ki malo govori. In mater je treba ubogati. Podal se je s platnom na pot.

Hotil je in hodil in je došel v kraj, kjer še nikoli ni bil. Komaj pa so ga ljudje zagledali tako našemarjenega, so se pričeli smejati in so se norca delali iz njega. Repinček je bil užaljen in je mestu pokazal pete.

Hotil je in hodil in je prišel v drug kraj, ko je bila že noč. Ljudje so spali in vse je molčalo. To je bilo Repinčku všeč. Odločil se je, da bo počakal jutranje zore in ljudem prodal svoje platno.

Ko se je zbudil, je bil že beli dan. Okoli njega pa se je nabrala gruča ljudi, ki je radovedno zijala vanj. Repinček se je odkril, se priklonil, izrlekel platno iz bisage in pričel vpiti:

>Platno, platno! Kdo kupi moje platno?

Zene so seделе na vežnih durih in si ogledovale platno. Tipale so, glasno govorile med seboj in spraševale po ceni. Vsaka ga je hotela dobiti dober kup.

Repinček se je spomnil materinega naročila. Ni mu bilo všeč klepetanje ljudi, iztrgal jim je platno iz rok in vstal, da bi odšel.

Ob sončnem zahodu je došel na vrh nekega griča. Tam je stal visok kip iz mavca. Mož z belo brado in ponosnim pogledom je stal pred njim.

Repinček je bil vesel tega srečanja. Nič več ni žutil, da je truden. Lepo se je priklonil možu, se odkril in nato čakal, sam ni vedel na kaj. Toda ker kip ni govoril, je menil, da mora on prvi spreговорiti.

>Gospod knez, je rekel, >mati mi je naročila, da prodam kos platna, celih deset metrov. Toda dolejš se nisem našel kupca. Ali bi ga vi kupili?

Kip je bil svedea mutast in je mutast tudi ostal.

>Vam je všeč, gospod knez? je znova začel Repinček. >Močno je in trpežno.

Kip je molčal.

>Če hočete, vam ga prodam.

Kip je še vedno molčal.

Tedaj se je Repinčku posvetilo v glavi, pomislil je z očmi in položil platno na tla pred kip in rekel:

>Saj razumem. Resen človek ste. Prav takšnega kupca rabim. Pustim vam platno. Ko se bo zdanilo, mi boste pripravili denar. In odšel je počivat, ker je bil že truden.

Ponoči je imel prekrasne sanje. Sanjalo se mu je, da ga je mati sprejela kot zmagovalca in vsa dežela mu je izkazovala čast.

>Če hočete, vam ga prodam! Zdaj pa se je Repinček tutil.

V teh sanjah se je zdanilo. Komaj se je zbudil, je že pomislil, da mora do kneza po denar za svoje platno. Gospod je bil še vedno na mestu. Toda platno je bilo izgubljeno.

Repinček se je globoko priklonil in vlijudno vprašal:

>Prišel sem po denar za platno.

Kip je molčal kot ponavadi in Repinček je ponovil vprašanje:

>Ali mi boš plačal platno?

Kip je še vedno molčal. Repinček je bil potrpečljiv in je ponovil vprašanje dvakrat, trikrat. Toda kip je bil mutast in je mutast ostal.

Tedaj se je Repinček razjezil, da je bil ves rdeč v obraz. Odločil je vejo z drevesa, zamabil proti kipu in kričal:

Iz narave

V kraljestvu čmrcljev

Došim je način organiziranja in življenja čebel vsem dobro znan, se o drugi, njim sorodni skupini, to je o čmrcljih, ki tudi žive združeno v nekakih državah, manj govori. Te živalice so od vseh z želim oboroženih želčarjev najbolj nedolžne; najdemo jih povsod, kjer so čebele; po vrtovih, po travnikih, poljih in gozdovih. Svoje prebivališče si napravijo v luknjah v zemlji, v skednjih, lopah itd. Toda malokdaj štejejo več ko nekaj sto živali. Došim so stanice čebel šesterokotne, grade čmrclji okrogle stanice; tudi niso iz voska, marveč iz zmesi drevesne smole in cvetnega prahu.

Razen oplojenih samic, ki otrpe prezimijo, poginejo vsi čmrclji, tako da živi vsa država čmrcljev le eno leto. Vsaka preostalih oplojenih samic ustanovi novo državo, zato napravi samica-matica spomladaj majhno, z izletiščem opremljeno gnezdo, pa nekaj sočestastih stanic za bodoči zarod; razen tega gradi še trebušasto posodo za med, ki naj bo hrana mladim čmrcljem. V prvo stanico položi do šest jajčec, jim doda nekoliko medu in cvetnega prahu ter jo zapre s pokrovcem. Kasneje ta pokrovce odstrani in pita z medom doraščajoče ličinke, iz katerih se razvijejo bube. Mladi čmrclji, samice-delavke, so slabotni in šibki, saj so bili ves čas svojega razvoja slabo pitani in so prebivali na tesnem. Ti mladiči — delavke — takoj pomagajo matici pri izdelovanju ostalih celic, dočim je odslej edino opravilo matice polaganje jajčec.

Šibke, neoplojene samice-delavke grade nove stanice, ki so prav tako velike kot one, ki jih je napravila matica; v vsako stanico položi samica več jajčec. Prazne stanice pa uporabljajo za zalogo medu. Ko postaja družina številnejša, so tudi stanice večje, tako da dobi vsako jajčece svojo, in ker je več delavk, ki nabirajo med in cvetni prah, prejemajo ličinke več hrane, zato se tudi lažje razvijajo in postajajo večje, pravi čmrclji, dočim so potomci prve generacije v primeri z njimi pritlikavci.

Poleti dorastejo troti, ki so v nasprotju s troti čebel popolnoma samostojni, si iščejo sami hrano, sicer pa ne opravljajo nikakega dela. Oplojen je matic se izvrši izven gnezda. Delavke trotoev ne pomore, kakor se to zgodi pri čebelah, marveč ti poginejo pozimi skupno z drugimi delavkami, oplojene matice pa otrpajo in prezimijo, kot smo omenili zgoraj.

Iz tega vidimo, da je družabno življenje čmrcljev manj popolno ko čebelno; zaradi tega se zdi, da pogine, z izjemo matic, vsako leto ves rod čmrcljev.

Čmrclji imajo daljši jeziček ko čebele, zato morejo doseči med tudi v tistih cvetih, do katerih čebele nimajo dostopa. Cvetlice, ki so obiskovališča čmrcljev, so drugače grajene, kakor pa cvetlice, ki jih obiskujejo čebele. Taka rastlina, ki je prihranjena čmrcljem, je n. pr. žajbelj ali kadulja. Ko sede čmrclj na spodnjo usnico, da bi dosegel sladki med, mora odriniti ploščo, ki zapira dostop do medu. Ko se je dotakne, se sprožijo ukrivljeni prašniki in oplazijo čmrclja po hrbtu ter ga posipajo s cvetnim prahom. Tako poprašen čmrclj leti na drugo rastlino iskat medu, tu se dotakne s hrbtom, polnim cvetnega prahu, pestiča in ga oplodi. Po opravljenem opravljenju ostanejo prašniki in pestič v isti legi, torej se ne vrnejo nazaj. To je znak za čmrclja, da je gostišče zanj zaprto, da rastlina ne potrebuje več njegovega obiska.

>Ali mi boš plačal? Ne? Ne? No, pa vzeml tole! — In že se začel mahati po kipu, da se je razletel na tisoč kosov.

Toda zdaj se je Repinček začudil, da so se mu usta široko odprla. Med razvalinami kipa je našel cel vrh samih bleščočih zlatnikov.

Pobral je denar v svojo bisago in se vesel in zadovoljen odpravil proti domu. Prepričan je bil, da mu je mati dobro svetovala, on sam pa je najboljši trgovec, kar jih živi pod božjim soncem.

DALJE

Vročah je zdravje

V mesecu juliju nabiramo največ zdravilnih rož, a ker imamo bolj malo prostora, se bomo morali omejit na najvažnejše. Ker pa opisovanje posameznih rož vzame preveč prostora in ker je itak vsako opisovanje brez slike za spoznavanje zelo nejasno, bomo raje omenili čim več slovenskih imen dotične rastline.

Ena najbolj znanih zdravilnih rož je *prava kamelica*, ki raste skoraj povsod. Od nepravilnih, divjih kamelic se loči v glavnem po tem, ker le cvetlične stožčaste in votlo. V zdravilstvu uporabljamo le cvetne koske in olje iz kameličnih cvetov. Cvetove nabiramo ob suhem vremenu, in sicer le, dokler so mladi.

Kameličen čaj je eno najnavadnejših in najbolj razširjenih zdravilnih sredstev, ki ga uporabljamo za bolezn in bolečine trebušnih organov. Čaj pospešuje potenje, umirja in blaži krče, krepi želodec, pomirja živce. Zaradi tega ga pijemo pri krčih v trebuhu, želodcu, maternici, pri koliki, napenjanju, neredni prebavi, pri pokvarjenem želodcu itd. Nekateri zdravniki priporočajo kameličen čaj tudi pri bolezn ledvic in jeter. Namesto čaja lahko vzamemo kamelično olje, in sicer 1 do 3 kapljice na sladkorju.

Pazil! Kameličnih cvetov nikdar ne kuhamo, marveč samo oparimo!

Tudi zunanje rabimo v prah zdrobljene kamelične cvete proti nahu za nosljanje. Kamelični čaj je dobro sredstvo za izpiranje bolnih in vnetih oči. Prav tako zdravimo s njim razne kožne bolezni, izpuščaje, lišaje, stare rane in kožne tvore. Tu napravimo primerne platnene vrečice, v katere damo cvetje in vse skupaj poparimo. Lahko pa pokladamo na bolna mesta same platnene krpe, ki smo jih prej namočili v čaj.

Nekateri se poslužujejo vročih kameličnih blazin, ki jih napravijo prav tako, le da vrečice ne poparijo, ampak močno segrejejo. Te potem polagajo na boleča mesta. Tudi pri zoboboli, krčih in vnetjih pomagajo ti obkladki. Nabrano cvetje kamelic moramo čim hitreje posušiti v senci. Ko je cvetje dovolj suho, ga shranimo v stekleno ali drugo neprodušno posodo. Nikakor pa ga ne smemo hraniti v papirnatih vrečkah, ker zgubi svoj vonj in izgublja zdravilna eterična olja.

Po suhih peščenih krajih, ob železniških napilih, sončnih brežinah, jarkih in po neobdelanem svetu raste *lučnik*, *papeževa sveča* — *verbascum thapsiforme*. V tem mesecu nabiramo njegovo zlato ali bledorumenno cvetje, in sicer brez časnih listov. Tudi to cvetje nabiramo pod istimi pogoji kot kamelično, pri sušenju pa moramo biti še bolj previdni, ker postane cvetje hitro rjav in je tako manj vredno. Preden cvetje shranimo, se prepričajmo, če je res vse suho, ker lahko en sam neposušeni ali slabo posušeni cvet pokvari vsa zaloga.

Čaj papežev sveče, ki ga napravimo iz 15 g cvetja in pol litra vode žene močno na vodo in na potenje. Čaj je izborno in priznано zdravilo proti zasliženosti pljuč, kašlju, prsnem katarju in pri bljuvanju krvi. Tudi pri nahu in pri prehladih izborno učinkuje. V ta namen skuhamo 30 g cvetja v 1 litru mleka, ki ga polagoma spijemo tekom dneva.

Tudi pri zlatenci, pomanjkanju teka, boleči žili, grizi in pri neredni menstruaciji pijemo lučnikov čaj, in sicer 1 do 2 skodelici na dan.

Preden spijemo čaj, ga moramo skozi gsto krp precediti, da se odstranijo drobne dlake, s katerimi je rastlina preraščena. Te bi namreč se pol razdražile sluznico in bi lahko dobili nevarna vnetja.

Zoper kašelj pri otrocih skuhamo sok iz 15 g lučnika in ajišveve korenine na pol litra vode, nakar dobro precedimo in sok kuhamo s pol kilograma sladkorja ali četrtil kilograma medu tako dolgo, da postane gsto tekoč. Jemliemo ga večkrat na dan po 1 žličko.

Proti žluti žili, bljuvanju krvi, hudemu in dolgotrajnemu kašlju skuhamo na pol litra vode 15 g mešanice lučnikovega cvetja in listja. Ko vre 20 minut, precedimo in ohladimo. Na dan spijemo omenjen čaj počasi po požirkih.

Pravni nasveti

Nezvest mož. M. A. - Naša kazenska postava preučuje strogo kaznuje. Za tako dejanje je zagrožena kazen do dveh let zapora. Kaznovana bi bila oba, tako mož, kakor dotična ženska, če bi se ima dejanje dokazalo. Ze preganjanje pa je potrebno, da proti storilcem vložite zašesno tožbo. Taka tožba se pa more vložiti šele, če bi bil na vašo tožbo zakon ločen. Kakor vidite, brez »silnosti« taká stvar ne gre. Samo iadikovanje ne pomaga. Če ne morete drugače moža pripraviti do pameti, bo pač treba nastopiti s tožbo, ako imate res dokaze za njegova dejanja.

Kakšni bankovci niso veljavni? S. I. P. - Po odredbi Visokega komisarija za Ljubljansko pokrajino so proglašeni za neveljavne državni novci in bankovci, prenarajeni, zaznamovani ali pretiskani s kakršnim koli znakom, besedilom ali besednimi ali imenskimi kraticami, ki ne spadajo med njih svojstvena oznamenila. Po posebnem poiasnilu oblasti se nanašajo odredbe o neveljavnosti samo na tiste novce in bankovce, na katere so bile na kakršen koli način vtisnjene značbe, rekla ali pečati, ki so žaljivi za ustavne ustanove, za oborožene sile, za pravni red italijanske države ali pa druge označbe, ki so na splošno žaljive za prežiti in čustva italijanskega ljudstva. Tak denar se mora takoj izročiti oblastvu.

Raba čolnov in drugih plovil je prepovedana. Izšla je odredba, ki prepoveduje na vodah pokrajine rabo čolnov, velikih tovornih čolnov, splovov in plovil vobče, na kakršen koli pogon in v rabi za kakršno koli službo ali namen. Vsa plovila se morajo potegniti na suho in shraniti najmanj 200 m daleč od vode. Izjeme sme dovoliti krajevno pristojno upravno oblastvo (pokrajno glavarstvo) samo za čas, v katerem je dovoljen promet in samo za priznano obče koristno potrebo. Na plovila, ki bi krožila v nočnih urah, se strelja brez kakršne koli opozoritve ali poziva.

Vožnja s tricikli je prepovedana. Predpisi o prepovedi vožnje z bicikli so razširjeni tudi na tricikle ali tovorna vozila na nožni pogon. Uporabljanje takih vozil na ozemlju mesta Ljubljane in Ljubljanske pokrajine je dovoljeno osebam, ki imajo posebno dovolilnico, katero izdan prošnjo prizadetim in v primerih dokazane potrebe kvestor v Ljubljani ali postaja kr. karabinjerjev za kraj, kjer ima prošile svoje stalno bivališče ali kjer navadno prebiva.

Prijava žitnega pridelka. D. Z. Oskrbovalci gospodarstev, na katerih se pridelujejo žita, morajo prijaviti občinskim uradom vse svoj pridelke pšenice, rži, soržice, ječmena in koruze

Slovenčeva knjižnica Vam bo tudi v bodoče nudila zabavnega in koristnega čtiva. V naslednjih dneh bo izšla znamenita knjiška bolgarskega pisatelja Konstantinova »BAJ GANJO« ali kakor bi po naše rekli »Stric Gancio«, v kateri bo opisana pot uresprostelega, toda pametnega Bolgara po Evropi v preteklem stoletju ter vse čudovite prigode, ki jih je ta stric doživel in ob katerih se bomo od srca nasmeli, pa tudi resno prikimali njegovim nazorom o marksakšnih nepravih pojavih modernega sveta. Knjiška bo stala 6 lit. Kupujte knjiške »Slovenčeve knjižnice«!

Meseca julija nabiramo tudi *hmeljevo cvetje*, in sicer le mlade, zdrave cvetne storže. Posušimo ga čim prej. Na luskah pestičnih (torej ženskih) cvetov so močno dišeče žleze, ki se usipijo najprej kot grenka zeleno-rumena moka, kasneje pa barva potemni in postane zlato-rumena, neprijetnega okusa.

Iz posušenih storžev se pripravi čaj (10 g na skodelico vode), ki hitro uspaava človeka. Ta čaj pa pospešuje tudi prebavo in izločanje seča. Zaradi tega se priporoča hmeljev čaj pri revmatizmu, protinu in pri vodenici. Isti učinek ima tudi hmeljeva moka.

Dišeče žleze pa se rabijo kot dobro zdravilo za želodec, proti ohromelosti mehurja in motenju, nervoznosti, migreni in pri živčni napetosti. V teh slučajih jemljemo pol do 1 g teh dišečih žlez večkrat na dan.

v 10 dneh po končani mlačvi ali robkanju, najkasneje pa v naslednjih rokih: pšenico, rž, soržico in ječmena do 31. avgusta; koruzo pa do 30. novembra. Vse navedeno žito je pod zaporu in na razpolago Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu. Isto velja za oves, ki se mora prijaviti tudi v 10 dneh po mlačvi, najkasneje pa do 30. novembra.

Znižanje najemnin za stanovanja. Z. R. E. - Te dni je bila izdana odredba, po kateri se sme na zahtevo najemnikov dovoliti revizija najemnin za stanovanja in poslovne prostore, ki so bili oddani prvič v najem po 9. maju 1941, ko je izšla naredba, ki je predpisala, da morajo cene, ki so veljale dne 15. marca 1941, ostati nespremenjene, v kolikor se njih morebitna sprememba izrecno ne odobri. Revizija najemnin se bo izvedla tako, da se bodo upoštevale cene, ki se plačujejo za najem takih ali podobnih stanovanj ali poslovnih prostorov oddanih prvič v najem leta 1940. Najemnik, ki je več plačeval, kakor bo smatrala komisija, da je primerno, ko sme zahtevati, da mu gospodar preveč plačano najemnino povrne, in to še tekom enega leta po končanem najemu.

† Henriku Novaku v spomin!

Ko smo izvedeli za Tvojo tako nenadno smrt, dragi Henrik, nismo mogli verjeti, da se je to res zgodilo. Nekateri smo se tolažili s tem, da Te imajo ti samopoklicani »odniki« zaprtega in da Te kmalu izpustijo. Zakaj, nismo mogli verjeti, da so med Slovenci ljudje, ki so zmogli vzeti življenje tako kristalno čistemu človeku, kakor si bil Ti. Nismo mogli verjeti, da boš moral prav Ti svoje čisto življenje položiti na oltar.

Bil si že v gimnaziji prvi med nami in v začetku edini, ki si se posvetil študiju tako perečega socialnega vprašanja. Ti si bil med vsemi nami najboljši poznavalec vseh dr. Krekovih socialnih spisov. Kdo od nas — Tvojih sošolcev — se ne spominja, kako si tudi nas hotel pridobiti za študij socialnega vprašanja! Kdo se ne spominja, kako si nam izposloval po izredno nizki ceni »Krekove izbrane«! Kdo se ne spominja Tvojih temeljitih predavanj kalera si imel v naši takratni srednješolski organizaciji »Vesni«? — Ti si bil tudi izmed vseh nas najstrastnejši ljubitelj potovanja. Že kot dijak si peš prepotoval vsa naša Slovenija, pozneje kot akademik pa si prepotoval Avstrijo, Češko, Slovaško in Italijo. Potoval si z odprtimi očmi. Koliko si nam pripovedoval o vsem, kar si lepega in koristnega videl. Da, hotel si spoznati ves naš narod in vse naše kraje, njegove dobre in slabe strani in potem v svojem življenju delati za ta Tvoj toliko ljubljeni narod. Taka, lepa, čista ljubezen do naroda, kakor si jo gojil Ti, dragi naš Henrik, je redka, zelo redka! Še prav posebno pa si svojo ljubezen posvetil našemu malemu človeku — kmetu in delavcu, ki sta bila pomoči in ljubezni najbolj potrebna. Prepričan si bil, da boš v duhovniškem poklicu imel največ prilike delati za svoje ideale. In postal si služabnik božji in se ves predal delu za večno in časno srečo najbolj zapuščenih krajev in ljudi, tam blizu Tvoje domače fare v Suki Krajini, v Hinjah.

Ze si gledal prve sadove svojega dela, ko Ti je božja previdnost dala to milost, da si z mučeniško smrtjo zaključil svoje mlado, čisto življenje. Tvoji prijatelji in znanci stojimo a potirni sreem ob Tvojem preranem grobu, toda z nezmlajlim duhom gledamo v bodočnost. Objubljam, da bomo vedno in povsod branili ideale, za katere si padel Ti, dragi naš Henrik. Branili bomo večno in povsod ideale katolištva, ker smo prepričani, da se more naš narod samo na tem temelju ohraniti in dočakati lepšo bodočnost. Pri našem delu pa bo bel nad nami Tvoj duh, dragi Henrik, ki nam bo pomagal, da bo naše delo končno kronano z uspehom.

Nasvidenje, dragi naš prijatelj Henrik, v večnosti!

Tvoj novomeški sošolec.

Najcenejši, najboljši in najzanimivejši tednik je brezdvomno »DOMOLJUB«!

|| ZA FANTE OD FARE ||

IZ DNEVNIKA SPORTNIKA TOMAŽA

Tomaž je postal »studiosus rerum gymnasticarum«, študent telovadbe in športa. Zvest, da je bil edini od Slovencev, ki mu je bilo dano, da se uči za športnega strokovnjaka in zvest, da je iz domovine prejemal stipendijo, mu je velevala delati in samo delati, da se bo lahko oddolžil ljudem, ki so ga poslali v zamejstvo, na visoko šolo za telesno vzgojo. Tako je sklenil Tomaž in se z mladeniškim veseljem lotil dela.

Začel se je učiti pravičnega plavanja in gledal v duhu svojo domovino, kjer bo treba vzgojiti sto in sto plavalnih učiteljev, zgraditi sto in sto kopališč. Da ne bo med nami več mladega človeka, ki ne bi znal te osnovne telovadne spretnosti! Učil se je boksa, zakaj boks je šport, ki spreminja mevo v moča, ki ti daje zaupanje v svoje preizkušene moči. Boks je šola srčnosti, srčnost pa je nekaj, kar je v okras vsakemu fantu, vsakemu možu. Prav posebno pozoren je bil Tomaž pri urah orodne telovadbe. Naše vrhunske vrste telovadcev so bile že takrat med najboljšimi na svetu, treba pa bo še veliko delati in sprejeti marsikaj novega, da nas ne bodo drugi prehiteli.

Z enako vnmemo se je vozil Tomaž tudi v mesto k predavanjem. V začetku je le s težavo razumel čudno narečje profesorjev, z vztrajnim prizadevanjem pa je bila tudi ta ovira premagana. Tomaž je pridno uporabljal slovarček in si vse zapisoval. Ko je sedel nekoč v anatomski predavalnici z nekim japonskim tovarišem, ga je ta začuden vprašal, zakaj piše. »Ali bo treba vse to znati?« — »Sam sem iz domovine in prvič mu je odgovoril Tomaž, »pa se mi zdi prav, da vse pišem.« Japonec je zamahnil z roko in odgovoril, da ga te stvari nič ne zanimajo in da komaj čaka, da se bo spet podal v Alpe, kjer bo smučal. Bil je sin bogatih staršev, ki je spoznal v Evropi lepote planin, se navdušil za alpinistiko in zimске športe in se jim predal z dušo in telesom. K izpitom se ni nikoli zglasil, pač pa je v gorah toliko napredoval, da so ga vzeli Japonci nekaj let pozneje v svojo smučarsko olimpijsko reprezentanco.

8. decembra je Tomaž prvič štrajkal. V domovini so praznovali, kakor vsako leto, svoj mladinski praznik, ki je bil Tomažu tako pri srcu, da se je praznično oblekel in se podal v mesto k maši. Misli so mu uhajale v domača mesta, trge in vasi, kjer so bila dopoldne mladinska zborovanja, popoldne pa velike akademije. Zunaj je padal prvi sneg. Nebo je bilo sivkasto belo, na zemljo so padale drobne snežinke in se usedale na zmrlje vrtove, strehe in drevesa. Tomaž je nakupil priboljškov — sadja in čokolade, da bo postregel tovarišem za praznik. Po kosilu jim je pripovedoval o spominih na 8. december pred letom, dvema, tremi...

Namočil je pero in pisal prijateljem dolgo pismo: ... »Srčno rad bi bil danes z Vami, da bi videl, kaj boste pokazali ljudem na akademiji, da bi slišal, o čem se boste pogovarjali. Sedaj sem tukaj in vem le to, da moram veliko delati. Ni nas veliko in prav zaradi tega mora vsakdo veljati za moža in pol. Samo če bomo boljše od drugih, če bomo bolj poštenovalni in bolj poučeni, bomo lahko v resnično korist ljudstvu.

Še o tem Vam moram poročati, kako je bilo danes pri maši. Šel sem v malo katoliško stolnico, kjer je bilo le malo ljudi, zakaj tukaj je bil danes le navaden delavnik. Katoličani, ki so v Berlinu v manjšini, so napravili name najboljši vtis. Ko pride duhovnik pred oltar, vsi vstanejo in stojijo do vstopnih molitev. Potem začnejo enoglasno prepevati. Vsem so znane pesmi, vsi pojejo glasno, nikogar ni, ki bi samo poslušal. Pri darovanju sem bil v nemali zadregi. Od prvega do zadnjega je vrgel vsak v puščico kaj debelega ali kaj drobnega, sam pa sem bil brez drobiža. Ali ni lepa navada, da nisi v cerkvi vase zaprt samotar, pač pa da moliš, poješ in daruješ z drugimi?

Pošiljam nekaj slik o naši šoli, voščim vsem skupaj zdravja in ostajam Vaš zvesti Tomaž.

Tovariši so odšli k predavanjem, Tomaž pa se je podal na večerni sprehod proti Grunewald. Po stari slovenski navadi je zavlil v samotno gostilno, naročil svojo praznično četrtino in se ves potopil v spomine na življenje v društvu, kateremu je bil 8. december tako velik praznik.

Slovenski pregovori o lisici

Lisica lisico zredi.
Lisica se dlake izleži, zvijač se ne iznebi.
Lisica lisico sledi.
Lisica plača s kožuho.
Lisica tudi na videz spi, da kure ulovi.
Lisica z lovec ni v botrinji.
Lisičja prekanjenost je stara ko greh.
Lisičjak poje: Preljubi moj mož, moj hrbet ima sedem kož: če mi eno prebiješ in palico zviješ, sam sebe žališ boš.
Lisičje-rjav konj je med tisoči konj eden dober.

Lisjak se po repu pozna.
Nikar ne kaži lisici goščave s prstom!
Otepa z lisičjim repom (laže).
Po sv. Matiji ne gre lisjak čez led domu.
Poslednja lisičja zvijača je, ko se stegne.
Se reži kakor pečena lisica.
Služila je lisica volku, pa je kožuh izgubila.
Ta z lisičjim repom pozvanja (laže).
To je pribita resnica, ženske so bolj zvije ko lisica.

To so besede, samo besede, je rekla lisica, ko je našla molek.
Tudi mladi lisiči ni zaupati.
Usedel se je lisici na rep (odšel je).
Vsaka lisica kurnico ljubi.
Za cekine, petice — ne slepijo lisico.
Zvijača je lisice edina dota.
Zdržili se bodo ko lisičja družina pri krvarju.
J. Šašelj.

Mali oglasnik

Pristojbine za male oglase se plačuje naprej.

Dekle

starejša, dobi takoj službo na manjši kmetiji v ljubljanski okolici. Dela največ v gospodinjstvu. — Naslov v upravi »Domoljub« št. 2962.

Oglašaj v Domoljubem malem oglasniku!

Kravo

8 mesecev brejo, dobro mlekario — prodam. Ilirdečkova cesta št. 8.

Smrekovo čreslo

lepo, zdravo suho in jeziče kupi vsako količino usnjarna Lavrič J., št. Vid pri Stični, Ljubljana.

Neslutene tajne Kitajcev so vam razkrile v nadvse napetem detektivskem romanu

Skrivnost dr. Fu Mančuja

Knjiga stane le 5 lir.

Prihodnji teden bo izšla v »Slovenčevi knjižnici« prelepa knjiga

Svetinje nad Barjem

ki jo je spisal Jože Likovič.

K U H A

Krompirjev narastek

Potrebujete: 1 kg skuhanega, nastrganega krompirja, 1 jajce, 4 žlice vode, eurov, nastrgan krompir in masčobo za praženje. — Iz vsega tega narediš tekoče testo, v ponvi za omelete razbelaš masčobo in izliješ testo vanjo, pustiš, da se malo opeče, nato vse razdrobiš, spet pustiš pečti in potreseš s cimetom in sladkorjem.

Krompirjeve paste

Četrtil kilograma krompirja v oblikih nastrgal in ga pomešaš s 3 dkg masčobe, 1½ dkg razdrobljenega kvasa, s soljo in malce moke in narediš mehko testo. Testo zvaljaš, izrežeš okrogle koščke, ki jih namažeš z mezo in zložiš na polovico skupaj. Pomažeš jih z mlekom in opečeš v peči do zlatorumene barve.

Izšla je nova prelepa knjiga »SVETINJE NAD BARJEM« domačega pisatelja Jože Likoviča. Pod gornjim naslovom so zbrane v knjižni legende in pravljice, katerih motivi so zbrani iz raznih krajev ljubljanskega barja. Barje sicer poznamo zlasti po znanih stavbah na kolen, kjer so bivali pred davnimi stoletji mostičarji, pa je prav ta čudovita zgodovina ljubljanskega barja zgostila v življenje barjanskih prebivalcev nešteto spominov na preteklost, včasih skrivnostno zasanjano v neštete barjanske prikaze, prepletene s ostanki raznih tajinstvenih motivov, ki so nekdanjim prebivalcem morda pomenili vero, tako, da so vsi ti zgoščeni odtenki preteklosti, ki še žive v izročilu med barjani, dali našemu pisatelju pobudo, da jih je porabil v svojih legendah in pravljicah. »SVETINJE NAD BARJEM« niso lahko in plehko čtivo, namenjeno samo zabavi, ampak ta knjiga je sočna in močna, iz katere veje otožno tihožitje barjanskega kraja ter diha iz onostranstva. Globoko misli, ki jih pisatelj razpleta v svojih legendah in pravljicah, bodo v današnjih dneh marsikomu resnična svetlinja, ki mu bo prižgala vero v dobroto in pravičnost. — Ne zamudite ter čimprej kupite to knjigo, ki je naprodaj v vseh knjižarnah in trafikah za ceno 5 lir.

Kmetovalec ne odlašaj!

Nabavi si takoj najnovejšo ročno ali motorno slomorenico, stroj za raztresanje umetnih gnojil, Sackov ali Brabanter plug, brzoklepalni stroj in vse druge poljedel. stroje in orodje v železnini

Fr. Stupica - Ljubljana

Gospodstva cesta št. 1

VELIKA ZALOGA REZERVNIH
DELOV ZA »DEERING« STROJE!

Oporoka na razglednici. Neko berlinsko sodišče je moralo odločiti o nenavadni oporoki. Pred kratkim je umrl mož, ki je bil posel svojemu sinu razglednico in na tej razglednici mu je sporočil, da ga postavlja za edinega dediča vseh svojega imetja. Podpisal se je kot »vsi oče«. Sin je to razglednico proglasil za edino voljo svojega očeta in zahteval vso dedščino. Hči, njegova sestra, pa je oporoko v tej obliki osporavala. Sedaj je odločilo sodišče, da je ta oporoka na razglednici vendarle v polnem obsegu veljavna.

»Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 46-94. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košiček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.